

TÜRKİYE'NİN ÇAĞDAŞLAŞMASINDA DEVRİMCİLİK İLKESİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Dr. OSMAN DEMİRBAŞ*

GİRİŞ

Atatürkçülük ya da Kemalizm dendiğinde ilk akla gelen kuşkusuz, Cumhuriyet Halk Partisi'nin altı okuyla sembolleştirilen ve 1937 yılında Anayasa'ya da giren Atatürk ilkeleri gelmektedir. Söz konusu ilkelere bir bütünlük arzetmesinden dolayı genellikle tümü birden ele alınıp incelenmiştir. Bunun anlaşılabilir bir yönü vardır. Çünkü, bu ilkeleri tek tek ele almak, söz konusu bütünlükten uzaklaşma riskini taşımaktadır. Ancak ilkelerin tümünü birden incelemenin pratik güçlüğü bir yana, bir ilkeye atfedilen önemin diğerine gösterilmemesi sonucu ile de karşılaşmak mümkündür. Dolayısıyla ilkelerin bütünlüğünü gözardı etmeksizin yalnızca bir tek ilkenin ele alınması, bu sakıncaları da ortadan kaldıracaktır.

Yazımızın konusu olan "devrimcilik" ilkesinin yukarıda belirtilenlerden ayrı bir yönü daha vardır. Atatürk ilkelerinden Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik ve Laiklik, Türk Devrimi ile oluşturulan yeni yapıyı belirleyen ve ifade eden ilkelere dir. Devrimcilik ise bu yeni yapının hem korunmasını ve çağa uygun hale getirilmesini hem de çağdaş yenilik hareketlerinin ülkeye kazandırılmasını hedeflemektedir. Dolayısıyla devrimcilik yalnızca güne ilişkin olmayıp, yarını da içeren bir ilke olarak karşımıza çıkmaktadır.

I. Devrim Kavramı

Devrimcilik ilkesini ele alırken, devrim kavramına yüklenen anlamı

---

* İÜ. SBF. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Okutmanı.

açıklamak bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Devrim, ihtilâl ve inkılâp sözcükleri çoğu zaman aynı anlamda kullanılmıştır. İnkılâp terimini kullananlara göre, ihtilal ve devrim sözcükleri yalnızca kurulu düzeni yıkmayı ifade etmektedir¹. Ayrıca ihtilâlin siyasal içerikli bir terim olduğunu, oysa inkılâbın toplumsal ve ekonomik dönüşümleri de içerdiğinden bu terimin kullanılmasının daha doğru olacağı vurgulanmıştır². İhtilâl terimini inkılâba yeğleyenler ise, ihtilâlin, bir şeyin esasından değişerek yerine yenisinin kurulmasını ifade ettiğini, oysa inkılâbın, bir şeyin aslını koruyarak başka bir kalıba girmesi, başka bir hale geçmesi anlamına geldiğini belirtmektedirler³.

İhtilâl ve inkılâp terimleri gibi, Türkçe devrim sözcüğünün bu kavramları karşılayıp karşılamadığı da tartışma konusu olmuştur. Tartışmanın özü devrim sözcüğündeki devirme eylemine ilişkindir. Buna göre devrim, inkılâbın yalnızca ihtilâl aşamasına denk düşmektedir. Ancak her yeni sözcük, kendisine toplumun yüklediği anlamla değerlendirilmelidir⁴. Dolayısıyla devrim sözcüğüne yüklenen bugünkü anlam, hem ihtilâli hem de inkılâbı karşılamaktadır. Ayrıca, devrim sözcüğünün inkılâp terimini karşılamadığını düşünenler tarafından da, dilimize yerleştiği için kullanıldığı görülmektedir⁵.

Devrim, ihtilâl ve inkılâp sözcüklerinden hangisinin kullanılması gerektiğinden çok, nasıl tanımlandıkları önem taşımaktadır. İhtilâl sözcüğünü bunlardan ayırdığımızda devrim ile inkılâbın genellikle aynı anlamda kullanıldığını görmekteyiz. İhtilâli ayırmamızın nedeni, devrimin bir aşamasına denk düşmesi dolayısıyladır. Buradan devrimin belirli aşamaları olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu aşamaların ilki, düşünsel aşamadır. Devrimin düşünsel temellerinin olduğu evreyi ifade eder. İkincisi,

¹ HAMZA EROĞLU, *Türk İnkılâp Tarihi*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1982, s. 2. HÜSEYİN NAİL KUBALI, *Türk Devrim (İnkılâp) Tarihi*, İstanbul: Harp Akademileri Basımevi, 1973, s. 53.

² EMRE KONGAR, *Devrim Tarihi ve Toplum Bilim Açısından Atatürk*, İstanbul: Remzi Kitabevi yay., 1983, s. 20.

³ M. ESAT BOZKURT, *Atatürk İhtilali*, 3. b., İstanbul: Kaynak yay., 1995, s. 163. NİYAZİ BERKES, *Atatürk ve Devrimler*, İstanbul: Adam yay., 1982, s. 136.

⁴ ÖMER ASIM AKSOY, "Atatürk'ün Dilimize Kazandırdığı Güç", *Türk Dili*, Yıl 1981, Sayı 353, s. 657.

⁵ KUBALI, s. 53.

eylem aşamasıdır. Bu da ihtilâl olarak adlandırılır ki, eski yapının yıkılması evresidir. Üçüncü ve son aşama da yıkılan yapının yerine yenisinin konulmasıdır⁶.

Devrimin tanımına ilişkin verilecek birkaç örnek, tanımlamalardaki ortaklığı ortaya çıkaracaktır. “Devrim, mevcut durumdaki nizam ve kıymetin zorla yıkılarak onun yerine yeni ve ileri bir fikre dayanan yeni bir nizam ve değer getirilmesidir.”⁷. “Devrim, bir kavram ve bir olay olarak, toplum düzeninin, benimsenen bir dünya görüşüne tarihi bir süreç içinde, maddi ve manevi her yönü ile, tam uygunluğunu ve böylece bir medeniyetten diğer bir medeniyete geçişi daima çağdaş olarak sağlamak maksadı ile köklü reformlar şeklinde yapılan hızlı ve şiddetli atılımlardır”⁸. “Devrim, siyasal, toplumsal, ekonomik ilişkiler düzeninde hızlı değişmeye yol açan olaydır”⁹. İhtilâli devrim anlamına kullanan Mahmut Esat Bozkurt’a göre, “Anayasanın yasal, düzenli yöntemlerle yapılan değişiklikler yerine, birdenbire ortadan kaldırılması, yıkılmasıdır”¹⁰. Toktamış Ateş devrimi toplumcu bir bakış açısıyla tanımlamaktadır. Ona göre “devrim ya da inkılâp toplumdaki ekonomik yararlanma olanaklarının ve siyasal yapıdaki etkinliğin toplumun daha geniş kesimleri yararına hızlı bir şekilde değiştirilmesidir.”¹¹.

Örnekleri daha da artırmak mümkündür. Ancak verilen örneklerle devrim kavramı hakkında bir sonuca varılabilir. Bu tanımlardan devrimin öğelerini şöylece sıralayabiliriz:

- a) Devrim ile getirilecek yeni düzen, eskisinden daha ileri olmalıdır,
- b) Devrim, bir süreç içinde meydana gelir,
- c) Devrim, hızlı bir değişimi ifade eder,
- d) Devrimde zor kullanım vardır,
- e) Devrim, kapsamlı bir dönüşümü ifade eder.

⁶ EROĞLU, s. 6.

⁷ YAVUZ ABADAN, *Türk İnkılâbı Tarihi Notları*, Ankara: Son Havadis Matbaası, 1956, s. 7.

⁸ KUBALI, s. 55.

⁹ KONGAR, s. 23.

¹⁰ BOZKURT, s. 39.

¹¹ TOKTAMIŞ ATEŞ, *Türk Devrim Tarihi*, 3.b., İstanbul: Der yay., 1984, s. 38.

f) Devrim, ekonomik ve siyasal olarak daha geniş toplum kesimlerinin yararına bir değişikliktir.

Yukarıdaki ögelerden özellikle devrimin bir süreç içerisinde meydana geldiği ögesi açıklanmaya muhtaç görünmektedir. Devrim, ani ve hızlı bir değişiklik ise, süreçten kastedilenin ne olduğu sorusu akla takılabilir. Gerçekten de devrim ani bir dönüşümdür. Ancak bu dönüşümün bir öncesi bir de sonrası vardır. Öncesi toplumsal hazırlanma safhasıdır. Toplumun gerçekleştirilecek dönüşüme hazırlanma aşaması bir süreci gerektirir. Aynı şekilde, gerçekleştirilen hareketin yerleşme aşaması da bir süreç dahilinde olmaktadır. “İnkılâplar yalnız başlar. Ama inkılâbın bitişi diye bir şey yoktur. Zaten inkılâbı ihtilâlden ayıran da budur. Başlamak ve bitmemek!”¹². İşte devrimcilik ilkesinin önemi tam da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Devrimcilik sözkonusu süreci ifade eden, devrimin dinamizmini ortaya koyan ilke olarak düşünülmelidir.

II. Atatürk ve Devrimcilik

Devrim kavramı ile ilgili olarak Atatürk, sözkonusu kavramın sözlük anlamından çok, Türk Devrimi bakımından anlamı üzerinde durmuştur. “İstihâle” (başkalaşma) veya “inkişâf”(açınım) sözcüklerini bu anlamda kabul etmemiştir. Atatürk’e göre Türk Devrimi;

- a) İnkılâp mevcut müesseseleri zorla değiştirmek demektir.
- b) Türk milletini son asırlarda geri bırakmış olan müesseseleri yıkarak yerlerine, milletin en yüksek medeni icaplara göre ilerlemesini temin edecek yeni müesseseleri koymuş olmaktadır¹³.

Atatürk, Cumhuriyetin Onuncu yılında yapmış olduğu bu tanımı, çok daha önceleri de dile getirmişti. “Türk Devrimi nedir? Bu devrim, kelimenin ilk anda getirdiği “ihtilâl” anlamından başka, ondan daha geniş bir değişimi dile getirir. Bugünkü devletimizin biçimi, yüzyıllardır süregelen biçimleri ortadan kaldıran en olgun ve gelişmiş biçim olmuştur.

¹² ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR, *Tek Adam*, C.3, 9.b., İstanbul: Remzi Kitabevi yay., 1985, s. 531.

¹³ AFET İNAN, *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*, 4.b., Ankara: İş Bankası yay., 1984, s. 259.

Ulusun, varlığını sürdürebilmek için bireyleri arasında düşündüğü ortak bağ, yüzyıllardır süregelen biçim ve niteliğini değiştirmiş, yani ulus, bireylerini, din ve mezhep bağlantısı yerine Türk ulusallığı bağı ile biraraya getirmiştir. Ulus, uluslararası genel savaşım alanında kendisinin yaşam ve güç nedeni olan bilim ve araçların ancak çağdaş uygarlıkta bulunabileceğini değişmez bir gerçek olarak ilke edinmiştir. Kısacası, baylar, ulus, saydığım değişikliklerle devrimlerin doğal, zorunlu olarak, genel yönetiminin ve bütün yasalarının ancak dünyalık ihtiyaçlarından esinleneceğini kavramış ve ihtiyaçların değişim ve gelişimi sonucu, durmadan değişip gelişmesi esas olan dünyalık bir yönetim anlayışını yaşamamanın nedeni saymıştır.”¹⁴.

Atatürk'ün yukarıda yaptığı tanım, öncelikle Türk Devriminin ulusal özelliğine daha sonra da laik niteliğine vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla Atatürk tarafından Türk Devriminin vazgeçilmez iki unsuru böylece ortaya konmuştur. Türkiye Cumhuriyeti esas olarak bu iki unsura dayanmaktadır. Egemenliğin ulusa ait olması ve teokratik yapının yıkılarak laik düzene geçilmesi, Türk Devriminin en önemli özellikleridir.

Türkiye'de Milli Mücadele öncesinde de bir takım değişiklikler ve yenilikler yapılmış, modernleşme yönünde bir çok adımlar atılmıştır. Örneğin, Meşrutiyet deneyimi, parlamentonun açılması, bir anayasa hazırlanarak padişahın yetkilerinin sınırlandırılması, bu anlamda ileri adımlar olarak nitelendirilmelidir. Ancak bu atılımların hiçbirisi, iktidarın kaynağına dokunma cesaretini gösterememiştir. Bunu doğal karşılamak gereklidir. Çünkü Osmanlı aydınları arasında devrimci bir düşünüşten ziyade, evrimci bir çizgi egemendir. Ancak, Avrupa ile aradaki farkın giderilmesi evrim yoluyla mümkün görünmemektedir. Bu durumu çok iyi bilen Atatürk, devrimci bir çizgiyi benimsemiştir. Daha 1918 yılında bu devrimci çizgisini şöyle açıklamıştır: “Benim elime büyük yetki ve güç geçerse, toplumsal yaşamda istenen devrimi bir anda coup-darbe ile yapacağımı sanırım. Zira ben, bazıları gibi, halkı ve bilginleri (ulemayı) yavaş yavaş benim görüşlerimin düzeyinde görmeye ve düşündürmeye alıştıran, bir devrim yapılabileceğini kabul etmiyorum ve böyle bir davranışa ruhum karşı çıkıyor.”¹⁵.

¹⁴ E. ZİYA KARAL, *Atatürk'ten Düşünceler*, 6.b., İstanbul: Çağdaş yay., 1991, s. 65.

¹⁵ KARAL, s. 66.

Atatürk'ün anlayışında evrim olmadığı gibi, devrim yolunda herhangi bir ödüne de yer yoktur. Atatürk, "Hocaları memnun edelim, İslam dünyasını memnun edelim, herkesi memnun edelim dersek, amacımıza ulaşmış olamayız. Bir işi şöyle böyle yoluna koymaya çalışanlar temeli sağlam bir devrim yapamazlar. Bugünkü yoksulluk, sıkıntılar ve utanç verici hallerle zaten kimseyi memnun etmek olanağı yoktur. Yurt bayındır bir duruma geldiği gün, ulus zengin olduğu zaman herkes memnun olur"¹⁶ diyerek devrimci tutumunu ortaya koymuştur.

Atatürk, Türk Devrimini durağanlaştıracak, dinamizmini ortadan kaldıracak her türlü girişimin de karşısındadır. Çünkü, Atatürk'ün hedefi yeni bir toplum yaratmaktır. Çağın gereklerine uygun kurumları yerleştirmek ve aynı zamanda bu kurumları topluma benimseterek, Türkiye'yi bir bütün olarak çağdaşlaştırmak Atatürk'ün temel düşüncesidir. Bu anlamda kalıplaşmayı ve hareketi dar bir alana sıkıştırmayı doğru bulmamaktadır. Şevket Süreyya Aydemir'in deyişiyle O "bir inkılâp dervişi, bir inkılâp hastası veya meczubu değildir. Mutaassıp bir inkılâp softası değildir."¹⁷ Böyle bir tutum, Türk Devrimini tutucu kılacaktır. Oysa Atatürk, genel olarak tutuculuğa karşı olduğu gibi devrimcilerin de tutuculuğuna karşıdır. Nitekim Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Halk Partisi'ni kastederek: "Paşam, bu partinin doktrini yok" sözüne karşılık olarak, "Elbette yok çocuğum, eğer doktrine gidersek hareketi dondururuz" cevabını vermiştir¹⁸.

Görüldüğü gibi, Atatürk doktriner bir lider değildir. Herhangi bir doktrinin, gerçekleştirilen devrime zararı olacağını, değişen koşullara ayak uyduramayacağını ve dolayısıyla tutuculaşacağını bildiği için bundan özellikle kaçınmıştır. Ayrıca kendisinden sonrakilere de hareket serbestisi tanıyarak, ülkenin çağdaşlaşması yönünde herhangi bir engelle karşılaşmasını önlemiştir. "Atatürk, kendisinden sonra da ülkenin yeni devrimlere ve devrimcilere ihtiyacı olduğunu bilen ve söyleyen tek liderdir."¹⁹

¹⁶ KARAL, s.66.

¹⁷ AYDEMİR, s. 527.

¹⁸ AYDEMİR, s. 498.

¹⁹ YILMAZ ALTUĞ, *Türk İnkılâp Tarihi*, 8.b., İstanbul: Çağlayan Kitabevi, 1997, s.270.

III. Çağdaşlaşma ve Devrimcilik

Türk Devrimini bir çağdaşlaşma ve aydınlanma hareketi olarak ele aldığımızda Devrimcilik ilkesinin önemi açıkça ortaya çıkmaktadır. Nitekim devrimcilik, hedeflenen çağdaşlığa yönelmede en önemli ilkedir. Çünkü, çağdaşlaşma bir süreçtir. Sonu gelmeyen bu süreçte her yeniliğe açık olmak, gelişen ve değişen koşullara ayak uydurabilmek, ancak devrimci bir düşünüş tarzı ile olanaklıdır.

Türkiye'de çağdaşlaşma ve aydınlanma hareketi, ciddi atılımını devrimden sonra gerçekleştirmiştir. Oysa batıda durum farklıdır. "Batıda Aydınlanma bir anlamda koşulların getirdiği bir sonuçtur. Anadolu ve benzerlerinde ise, bir başlangıç olmak zorundadır."²⁰ Türk Devrimi sayesinde çağdaşlaşmanın, aydınlanmanın kapısını büyük ölçüde açan Türkiye, devrimcilik ilkesi ile bu yoldan tereddütsüzce ilerleme olanağına kavuşmuştur. Çağdaşlaşmaya yönelik gerçekleştikten sonra ise batılılaşma bir amaç olmaktan çıkmış, bir başlangıç noktası haline gelmiştir²¹.

Devrimciliği, aydınlanma, çağdaşlaşma ve kalkınma hareketinin itici ilkesi olarak ele almak, bu ilkenin Türkiye için ne denli önemli şeyler ifade ettiğine de dikkatleri çekecektir. "Devrimcilik, ülkenin Batı modeline göre genel bir kalkınmasını öngören bir temel programı ifade eder."²² Dolayısıyla bu ilke, Türkiye'de kalkınmanın anahtarı olmaktadır. O halde devrimciliği Atatürk'ün yaşadığı dönem içinde ele almak, yalnızca o dönemle sınırlı tutmak doğru olmamaktadır. "İnkılâp, ne yalnız bir inkılâpçı önderin, ne de onun ardında yürüyen bir inkılâpçı neslin işidir. İnkılâp, tarihin akışı içinde ardarda gelen, her biri kendi misyonunu tamamlayacak olan bir sıra önderlerin, bir sıra nesillerin işidir."²³

Devrimcilik, aynı zamanda kalkınmayı ve çağdaşlaşmayı kendi dinamik

²⁰ A.TANER KIŞLALI, "Kemalist Devrim ve Türk Aydınlanması" *Dünya ve Türkiye Açısından Atatürk*, Haz. SUNA KİLİ, İstanbul: Yapı Kredi yay., 1996, s. 34.

²¹ NİYAZİ BERKES, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, İstanbul: Doğu-Batı yay., 1978, s. 512.

²² QYVIND QSTERUD, "Ulusçuluk ve Göreceli Geri Kalmışlık", *Uluslararası Atatürk Sempozyumu (17-22 Mayıs 1981)*, 2.b., Ankara: İş Bankası, yay., 1984, s. 236-237.

²³ AYDEMİR, s. 530.

unsurlarıyla gerçekleştirmeyi ifade eder. Bu anlamda Kemalizm, geri kalmış ülkelerin geri kalışlarının sorumluluğunu, yalnızca emperyalizme bağlamaz. İşte bu noktada devrimcilik ilkesinin anti-emperyalist olan, ancak klasik anti-emperyalist düşüncelerden ayrı bir yönü ortaya çıkmaktadır. Devrimcilik, emperyalizme karşı savaşı başlıbaşına yeterli görmez ve sözkonusu savaşı kazanmak da biricik amaç değildir. Asıl kurtuluş, ulusların kendi istekleri ile, kendi güçleri ile yenilenme yollarını bulma özgürlüğüdür. Gelişmiş ülkelerle aradaki farkın kapatılması ancak bu yolla mümkündür²⁴.

Devrimciliğin dinamizmi ifade ettiği düşünülürken, Türkiye’de tutuculuğa düşme tehlikesi ortadan kalkacaktır. Bunu söylerken doğal olarak Atatürk’e ve Türk Devrimine başından beri karşı olan kimse ya da akımları kastetmediğimiz ortadadır. Onlar zaten saflarını öteden beri belirlemiş ve Atatürk’e ve devrimlerine karşı sürekli muhalefet edegelmişlerdir. Ancak, genç kuşaklar, yenilikçiler, demokratlar için, devrimciliğin yukarıdaki anlamı büyük bir anlam ifade etmelidir. Kemalizmi durağan, zamanını doldurmuş bir düşün akımı olarak ele alan ve değerlendiren görüşlere karşı, yine Kemalizmin kendisi bu görüşlerin doğru olmadığını devrimcilik ilkesi ile göstermektedir. Çünkü Devrimcilik ilkesi, “kalıplaşmayı, durağanlığı, köhneleşmeyi, işlevini kaybetmeyi, çağın, toplumun gerisinde kalmayı önlemek, dinamik bir devrim anlayışını sürdürmek için konmuştur”²⁵.

Devrimin dinamizmini sağlayacak olanlar ise devrimci kadrolardır. Bu kadroların Türk Devriminin anlamını çok iyi kavramış olması gereklidir. Aksi takdirde devrim hareketi bir yerde durur ve geldiği noktadan bir adım ilerleyemez. İşte tüm devrimlerin sorunu bu noktada kendini gösterir. Bunun adı tutuculaşma, devrimi koruma adına devrimci dönüşümleri önlemedir. O nedenle devrim sonrası bu tehlikeye düşmemek için devrimci kadrolarda zaman zaman yenilenmeler, yeni isimler ortaya çıkar. Atatürk’ün birlikte mücadele verdiği silah arkadaşlarıyla aralarının açılmasının temel nedenini de burada bulmak mümkündür. Yurdu düşmandan kurtarana dek Atatürk’le birlik olan, ancak sıra devrimci dönüşümlere geldiğinde bunlara hayır diyen ya da en azından kuşkuyla ba-

²⁴ BERKES, *Atatürk ve Devrimler*, s. 151.

²⁵ SUNA KİLİ, *Atatürk Devrimi*, 4.b, Ankara: İş Bankası yay., 1981, s. 274.

kan kadrolar ile Atatürk bir yere varılamayacağını görmüş ve bu kadrolar zaman içinde yerini başka isimlere bırakmak zorunda kalmıştır. Aslında işin doğası da budur. Kendini yenileyemeyen, çağa ayak uyduramayan sonunda gitmeye mahkumdur.

Ancak tüm bu kadro değişikliğine ve yenilenmeye rağmen, yine de aynı cephede olduğunu savunup, fakat Atatürkçülüğü bir dogma olarak ele alan ve çağdaşlaşma yolunda Atatürkçülüğü siper edip, ona karşı koyan kimselere de rastlamak mümkün olmaktadır. İşte Atatürkçülüğe karşı önemli bir tehdit de bu noktadan gelmektedir. Böylece muhafazakar bir Atatürkçülüğün doğmasının yolu açılmaktadır. Bunu çok daha önceden gören Atatürk, demokrasi yolunda adımlar atmaya çok önceden başlama gereğini duymuştu ve “devrimleri bir çember içinde, bir hale içinde hapseden çevreyi ortadan kaldırmak için çok partili rejime geçmeyi denedi.”²⁶.

“Devrimcilik ilkesinin sonuncu ilke olarak benimsenmesinin de bir anlamı bir yorumu olmak gerekir. Devrimcilikten önceki her ilke ve bu ilkelerin isterleri ve önermeleri çağın gelişimi içinde, devrimcilik ilkesi doğrultusunda yeni yorumlarla, yeni yönlendirmelerle işlerlik kazanacak, yaşayan, yeni gereksinmelere yanıt veren ilkeler olacaktır.”²⁷. İşte devrimciliğin bu yönü daha sonraki gelişmeler karşısında Kemalizmin sorunlar karşısında çaresiz kalmamasını sağlayacaktır.

Nitekim, Atatürk döneminde başarısızlıkla sonuçlanan çok partili rejime geçmek, ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında mümkün olabilmiştir. Dönemin konjonktürel kolaylık sağlamasının yanı sıra, Kemalizmin böyle bir dönüşüme açık olması, Türkiye’de çok partili sistemin kurulabilmesine olanak yaratmıştır. Kuramsal olarak ulusal egemenliği ve demokrasiyi öngören Kemalizmin, 1950 seçimleri sonucu kuramsal çerçeveden çıkarak kendine uygulama alanı bulmuş olması da devrimciliğin bir sonucu olarak düşünülebilir²⁸.

Aynı şekilde devrimcilik ilkesi sayesinde Halkçılık ilkesinde yeni bakış açıları geliştirilebilmiştir. Atatürk dönemindeki sınıfsız bir toplum anla-

²⁶ BÜLENT ECEVİT, *Atatürk ve Devrimcilik*, İstanbul: Tekin yay., 1970, s.44.

²⁷ KİLİ, s. 276.

²⁸ KONGAR, s. 22. ATEŞ, s. 39.

yışından, özellikle 1960'lardan sonra sınıfları kabul eden ancak adil politikalarla sınıf çatışmalarının azaltılabileceği şeklindeki yoruma ulaşılmıştır²⁹.

SONUÇ

Türk Devrimi'ni bir çağdaşlaşma hareketi olarak ele aldığımızda, Atatürk İlkelerinden sonuncusu olan Devrimciliğin, bu çağdaşlaşma yolunda en önemli ilke olduğunu görürüz. Diğer ilkeler, devrimin niteliğini ortaya koyması ve kazanımlarını korumayı amaç edinmişken, devrimcilik, sürekli gelişmeyi, yenilenmeyi ifade etmektedir. Bu anlamıyla Kemalizmin bir dogmaya dönüşmesini de önleyici özelliği vardır. Atatürk'ün böyle bir ilkeyi koymasının da ayrıca anlamı bulunmaktadır. Atatürk, değişmelerin yaşandığı ve sürekli yaşanacağı bir dünyada kendisinden sonra Türkiye'nin tutuculuğun batağına düşmemesi için bu ilkeyi koymuştur. Dolayısıyla Kemalizme yönelik eleştiriler yapılırken devrimcilik ilkesini yok sayarak Kemalizmin süresini doldurduğu ya da ömrünü tamamladığına ilişkin görüşlerin haksızlığı ortaya çıkacaktır. Aynı şekilde Kemalizmi dogmatik kılacak anlayışlar da tersine sonuç verebilecek, Atatürk'ün hiç de arzu etmediği şekilde Kemalizm dar bir kalıp içinde sıkışıp kalabilecektir.

Kemalizmi böyle dar bir kalıba sokulmasını önleyen, ve günümüzde de geçerliliğini korumasını sağlayan devrimcilik ilkesidir. Kemalizm, dinamizmini bu ilkedен almaktadır. Çağdaşlaşma yolunda ilerleyen Türkiye'nin Kemalizmden vazgeçip vazgeçmemek gibi bir seçenikle karşı karşıya olmadığı bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Daha açık deyimle Kemalizmden vazgeçilmeden çağdaş olunamayacağı ve gerçek demokrasi-nin kurulamayacağı söylemi, Türkiye'deki çağdaşlaşma yönündeki arizaların nereden kaynaklandığı konusundaki teşhis hatasından ileri gelmektedir.

²⁹ SUNA KİLİ, "Kemalizm ve Çağdaşlaşma", *Dünya ve Türkiye Açısından Atatürk*, s. 26